

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

קטנתי מכל הקסדים (לב, יא) - זה שאני קטן בעיני עצמי, גם זה "מכל הקסדים" - מחסדי השם ותבנה הוא, שאחרי כל ההצלחות האדם נשאר שפל. (החווה מלובלין ז"ע)

הצילני נא מיד אחי (לב, יב) - "אחי" בגימטריא "אויב", אמנם אחי הוא אך אויב לי. (שפתי כהן)

עזים מאתים ותישים (לב, יד) - סך הכל 580 בהמות, כמנין "שעיר" ו"תקף", כדי לשבר את תקפו של עשו הנקרא שעיר. (אור החיים)

כל הבהמות מסתמיות במ"ם, שכל הבהמות שנתן יעקב היו בעלי מומים. (בעל הטורים)

ויאמר למה זה תשאל לשמי (לב, ל) - לאחר שנצח יעקב את השר של עשו, נקרא ישראל במקום יעקב. כי פאשר נוסף למינו "יעקב" (182) את מנו "שמן" (359), מתקבל המנין של ישראל (541). לפיכך אמר המלאך: "למה זה תשאל לשמי" - הלוא מתוך זה שנתן לך עתה השם "ישראל", יכול אתה לדעת מהו שמי, ולשם מה אתה שואל? (רמתיים צופים)

עליבן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה (לב, לג) - "את גיד" - רמז על הצומות. א - תענית אסתר, ת - תשעה באב, ג - צום גדליה (ג' בתשרי), י - עשרה בטבת, ד - צום הרביעי (שבעה עשר בתמוז), ובכל אלו לא יאכלו.

ויבא יעקב שלם עיר שכם (לג, יח) - "שלם" ראשי תבות שם, לשון, מלבוש, שלא שנה יעקב את שמו את לשונו ואת מלבושו, אף שהיה עם לבן נשאר "שלם". (בני יששכר)

ויקרא את שמו ישראל (לה, י) - הארי הקדוש ז"ע אמר, שישראל הוא שם כללי ונקלו בו כל האבות וכל האמהות: י - יצחק, יעקב; ש - שרה; ר - רחל, רבקה; א - אברהם; ל - לאה.

בדרך צחית: למה אנו מאחלים "אידישע נחת"? מפני שכתוב אלוף נחת, שזה היה מצאצאי עשו, ולכן אנו אומרים לא נחת פזה ח"ו, רק אידישע נחת... (פרפראות)

ספורים בפרשה

עליבן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה (לב, לג)

בשעה שישב ה"בני יששכר", רבי צבי אלימלך שפיךא, על פסא הרבנות בעיר ריביטיטש, שבת פעם בשבת פרשת וישלח בעיר וילקוטש. בענין זה גר אברך בשם יוסף טורלר, שהיה נראה מבחוץ באברך משי והיה חתנו של רב העיר, אלא שתולעת פרסמה בו והיו בו דעות אפיקורסיות. בשעה שקרא ה"בני יששכר" בתורה והגיע לפסוק זה "עליבן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה", גתך יוסף טורלר ואמר לחבריו: "גם הוא שהמלאך נגע בכף ירכו של יעקב, ולא בחזהו. כי אם היה נוגע בחזהו, היה אסור לאכל חזה של בהמה... פשהגיעו הדברים אל ה"בני יששכר", הקפיד ואמר: "מבטחני באברך זה שפופו להמיר את דתו ביום הכפורים!" הוא אף הפציר ברב העיר להשפיע על חתנו שיגרש את אשתו, טרם ימיר את דתו, אף הרב סרב מפני שחשב שהדברים נאמרו בעדנא דרתחא.

שמע זאת יוסף טורלר ונסע להתאונן בפני רבי נפתלי מרוֹפְּשִׁין וטען: "ברביטיטש יושב רב אחד שנוהג מנהג צדיק ואמר עלי שעתיד אני להמיר את דתי". הביט בו רבי נפתלי בעיניו הפקחיות, ראה שהקדיח תבשילו ואמר: "נו, הרי שנית מצוה לשמוע דברי חכמים..."

למחרת יום הכפורים, התנצר יוסף טורלר יחד עם אשתו ושני ילדיו. לאחר מכן אמר: "אמנם השתמדת, אך לא ביום הכפורים אלא למחרתו". כששמע זאת ה"בני יששכר" אמר: "עם הארץ הוא מומר זה. הרי בעבודה זרה הדין הוא שהקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה, והרי המחשבה שלו היתה כבר ביום הכפורים, ולכן נחשב שהשתמד קדם לכן..."

לאחר התנצרותו, התמנה יוסף המומר לצנזור הממשלתי הראשי על ספרי היהדות בלבוב, וכאשר בקשו להדפיס את הספר "בני יששכר", סרב לאשר זאת בטענה שבגלל מחבר ספר זה, המיר את דתו... מספה זו יצא הספר בלבוב לכלא דף שער.

הכזונה יעשה את אחותנו (לה, לא)

פעם אחת התקחו רבי ייבי מאוסטרחה עם רבי פינחס מקוריץ, באיזה אסור נכשלים יותר בני דורם. רבי ייבי טען, שהאסור הגדול ביותר הוא מה שמדברים בבית הפנסת דברים בטלים בשעת התפלה, ורבי פינחס אמר שמכשול גדול יותר הוא מה שבנות ישראל העניות הולכות לבית הפריצים הנקרים למפר להם עופות ודגים ושאר צרכי אכל, ועל ידי כך באות הלילה לידי יחוד. כל אחד מהצדיקים התאמץ להוכיח את דעתו, עד שהחליטו לפתח חמשה חמשי תורה והפסוק הראשון שימצאו יוכיח מי הצודק. פתחו חמש בראשית וראו את הפסוק שבפרשתנו: "הכזונה יעשה את אחותנו", ונמצאו דברי רבי פינחס קימים. אמר לו רבי ייבי מיד: "נראה את תרגומו של יונתן בן עזיאל על פסוק זה". הביטו בתרגום יונתן וראו את תרגומו: "לא יאי למהוי מתאמר בכנישתיהון דישראל ונבבית מדרשיהון דסאיבו לברתה דיעקב". מכאן שחמר הענין הוא הדבור בבתי כנסיות ובתי מדרשות, ונמצאו דברי שניהם נכונים בבחינת "אלו ואלו דברי אלקים חיים".

היה היה

מצוה גזירת מצוה

בעיר סאלי שבמרוקו, בהן ברבנות הצדיק רבי חיים בן עשר, זקנו של רבנו האור החיים הקדוש.

מנהג טוב היה בידו, לארח על שלחנו מדי חג ומועד אורחים עניים ולשמש את לבם. מעולם לא ישב לסעודת החג, עד שישב לשלחנו לפחות אורח אחד. פאשר לא הזדמנו לביתו אורחים, היה שולח את שמשו בבקר ערב החג, כדי לתור אחר אורח ולהזמין אל ביתו טרם יקדמו אחר.

פעם אחת לא היה אורח בבית המדרש בערב החג, והרב שלח את שמשו לכל בתי המדרש בעיר כדי לתור אחר אורח הגון לחג. הלך השמש ממקום למקום, אך לא עלה בידו למצוא אפילו אורח אחד.

הגיע חצות היום והשמש חזר בידים ריקות, למגנת לבו של הרב. הפציר הרב בשמש לצאת שוב אל רחובות העיר, כדי לראות אולי הזדמן מאן דהו העירה ואותו יזמין לביתו.

"חפש היטב בכל פנות העיר ואל תדלג גם על סמטאות עקלקלות ושכוחות, אולי משם תבוא הישועה", אמר הרב לשמש.

יצא השמש לדרבו ולמרות מאמציו המרבים לא מצא אורחים כלל. בדרבו נתקל ביהודים רבים, אך הללו היו עסוקים בהכנות לחג ולא היה להם פנאי לסייע לשמש מרב טרדה ובהלה. ביאושו, המשיך השמש לכתת את רגליו עד שהגיע לקצה העיר, והנה עומדות רגליו בפתחו של בית העלמין היהודי, ולהפתעתו ראה יהודי בלתי מפר יושב על הקרקע בסמוך לשער הסגור.

נגש השמש אל ההלך ונכח לדעת כי היהודי קמור בכבי ופניו עצובות פאדם שחרב עליו עולמו. נסה השמש לדובב את היהודי ולדבר על לבו, אך היהודי לא שת לבו אליו. ההלך יושב באכלו, קמור בכבי ואנחותיו קורעות לב.

כשראה השמש בצרתו, שב על עקבותיו וספר לרב על ההלך שיושב בפתח בית העלמין, שאסון כבד ובלתי ידוע התרחש עמו. יצא הרב במהירות אל בית העלמין וראה בעיניו את היהודי האבל, והחל לדבר על לבו כדי לנחמו.

האזין היהודי לדברי החזיק של הרב, שדבר מתוך רגשות לב והשתתפות בצערו, אך בקיו התגבר ואנחותיו העמיקו.

"איני עוזב את מקומי! קרא ההלך מתוך שברונו הכבד, פה אשב בבית העלמין, פי טוב מותי מתיי!"

נרתע הרב מדרךיו וכדי לתקו קרא בקול נרגש: "נשבע אני שלא אעזבך עד אשר אצילה מצרתך הגדולה ואשיב לך את אשרך, אך עתה קום ובוא עמדי כדי להתארח בביתי בחג הקרוב".

הביט בו האיש בעיניו העצובות ואמר: "ישב נא כבוד הרב לידי ואספר לו את האסון אשר קרה עמדי". הסכים הרב להקשיב לדרךיו, בתנאי שלאחר מכן יבוא ויהיה אורחו בחג הממשמש ובא.

החל האיש בספורו, בפשלווה חנוק מדמעות:

שמי רחמים בדרגי, בנו של הסוחר נסים מתושבי העיר סאלי. יצאתי מן העיר לפני פחמש עשרה שנה, כדי לנסות למצא את מזלי במדינת הים ולאסוף הון גדול. ה' הצליח את דרכי והצלחתי בעסקי, עד שעלה בידי לאסוף סך עצום שיכול היה לכלכל את משפחתי שנים ארבות. זכרתי את אשתי אשר הוכיח לי ה' ולאחר שנים ארבות של פרדה, החלטתי לשוב לביתי אל המנוחה ואל הנחלה.

המרתי את כל רכושי בכסף מזמון, ועם מאות אלפי דינרי הזקב שהיו לי, רכשתי אוצר של אבנים יקרות ומרגליות נדירות, אותם שמרתי בתוך ארגז ברזל קטן. נפרדתי מחברי הסוחרים והפלגתי בספינת מפרשים כדי לשוב לעיר סאלי, עיר מולדתי ועיר מגורי, ושמחה גדולה היתה בלבי.

מאורות

הספא רבי יוסף יוזל מנובהרדוק ז"ע ליום ההולא ז"י בכסלו תר"פ

אחד מגדולי מפיצי תורת המוסר ומגדולי תלמידי רבי ישראל סלנטר מוסד תנועת המוסר. נדד רבות ליסד בתי מדרשות והקים עלה של תורה. יסד את ישיבת נובהרדוק הנודעת וחקף את תלמידיו למוסר עצמי ועבודת המדות.

אחד מתלמידיו היה מספר בהתפעלות, על גדל הצטיינותו של הספא מנובהרדוק במדת הבשחון בה, פעם, הצייע להם הספא ליסד ישיבה בעיר אסטרך, והבטיח להם שכל אחד מהבחורים יקבל סכום נכבד של 35 רבל לשבוע. הבחורים חשבו לתקם, שכפא ארגן שם הספא ועד תמיכה בלישיבה, אולם בבואם לעיר נוכחו לדעת שאין מי שיתמך בהם. מיד נכנסו הבחורים לבית הפנסת והתישבו ללמוד תורה בשקידה פהרגלם, וכמה תושבים הזמינו אותם לסעד על שלחנם. היה זה פתרון זמני, אכל הבחורים בטחו בה, והמשיכו ללמוד בשקידה עצומה.

באחד הימים, נפטר אחד מעשירי העיר אסטרך, שהיה פא לבית הפנסת רק בימים הנוראים, ובהלכותו השתתפו עשירים רבים, שאף הם נהגו לפקד את בית הפנסת רק בימי הדין.

העשירים הפתעו לראות בבית הפנסת בחורים רבים שזקדים על התורה, וכשהברר להם שפתחו פאן ישיבה, התפנסו לאספה והחליטו להקציב לכל בחור סך 35 רבל לשבוע, כדיוק הסכום שהספא הבטיח להם, ויהי הברר לפלא.

יוסיף דעת

בהיאבק יעקב עם שרו של עשו, נגע בכף ירכו ותקע, על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. בדעת זקנים לבעלי התוספות נכתב, למה נאסר גיד הנשה כי בני יעקב עזבו את אביהם יחיד, כלשון החוקוני: "בדין הוא לקנס ולענוש בני ישראל מאכילת גיד הנשה שהניחו אביהם הולך יחיד, כדכתיב ויותר יעקב לבדו, והן היו גבורים ולהם להמתין לאביהם ולסייעו אם יצטרך. והן לא עשו לו ליה, והווק על ידם ומכאן ואילך יהיה להם לזכר והיו רזיים במצות ליה, ויש מבארים עוד, שהוא מידה כנגד מידה, שבגלל איסור אכילת הגיד, צריך לנקר ולחטט את הבשר בטרחה מרובה, והוא מפני שחטט או על טרחתם והניחו את אביהם יחיד, ועוד פירש על פי הפשט, שבגלל שהווק יעקב בגיד הנשה, לכן קיבלו עליהם בניו שלא יאכלו ממנו. בספר החינוך מסביר את איסור אכילת הגיד, כדי שנוכח תמיד שאע"פ שסובלים אנו צרות מהעמים בטוחים אנו שלא נאבד, כמו יעקב שזרחה לו השמש ונרפא, כן יזרח לנו המשיח ויגאלנו במהרה. הדר"ק כתב את הסיבה: "בני יעקב אסרוהו על עצמן לכבוד אביהם שלקה בו, והם ציוו לבניהם ובניהם לבניהם עד היום, וכתבו משה רבנו בתורה ללאו אחד מלאוי התורה על פי ה' אכל לפי שנאסר קודם מתן תורה, כתבו במקומן להודיע הטעם שנאסר בעבור". החד"א כתב, שכשאדם עולה על יצועו לישון, לא ינח ידו על גיד הנשה, כי אם יעשה כן יתחלחו חלומות רעים, ואם חלם חלום רע ידוע שידו היתה על גיד הנשה, אינו צריך להתענות תענית חלום. בספר חסידים מובא שמת הזיק לאדם בחלום ותפס את גיד הנשה של האדם החי, ולמחרת באמת כאב לו במקום זה. הגיד נמצא על כף הירך האחורית של חיה ובהמה ואין האיסור נוהג בעוף. מן התורה אסור לאכול רק את הגיד הפנימי שעל כף הירך וח"ל הרחיבו את האיסור על כל הגיד והגיד החיצון. הרמב"ם פסק, שגיד הנשה מותר בהנאה למרות שאסור באכילה.

פְּנִינֵי "אֹרֶךְ הַחַיִּים"

מדברי האור החיים הקדוש על התורה

אלה פְּנִינֵי אֹרֶךְ הַחַיִּים בְּלִקְוֵה וְעֵקֶב - יָרְמוּ הַכְּתוּב עַל הַרְף אוֹמְרָם ז"ל "אִמְרָה תִּזְכֶּר, מִפְּנֵי מִה בְּנֵי עֲנִיִּים?" אָמַר לָהּ הַקֹּדֶם: "לֹהֲנַחֵל אֶחָבִי יֵשׁ וְאַצְרִיתֵיהֶם אֶמְלֵא", פִּרְשׁ בִּי בְּאִמְצָעוֹת יִסְרָיִהוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְרַבָּה אוֹצְרֵם בְּעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא אוֹמְרוֹ "אֵלֶּה פְּנִינֵי אֹצְרֵי" - פִּרְשׁ אוֹתָם שְׁחַפְצִים לְאֹצֵר אוֹצֵר בְּטוֹב בְּנִצְחֵי, צְרִיכִין בְּעוֹלָם הַזֶּה לְסַבֵּל יִסּוּרֵי, בְּלִקְוֵה וְגו'.

וּמִדִּיעַ הַכְּתוּב, בִּי הִסְפִּירִין הֵם עוֹשִׂים אוֹצְרוֹת מְלֵאִים כָּל טוֹב לְמַעַלְהָ בְּאִמְצָעוֹתֵיהֶם, וְכִי־סוּרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי־וַחֲזַאי שֶׁהָיָה קוֹרֵא אוֹתָם "בּוֹאֵי אֲחֵי וְגו'", וּמַעֲתָה מִי הָאִישׁ הַחֶפֶץ חַיִּים הַעֲלִיּוֹנִים וְלְאֹצֵר אוֹצְרוֹת הַטוֹב יֵאָסֵר בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְתַעֲנוּגָיו וְיִקְבֵּל עָלָיו בְּלִקְוֵה וְעֵקֶב, וְיִקְרָא תְּרִגּוֹם צָרָה עָקָא לְטוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים וְלְמַלְאוֹת אוֹצְרוֹתָיו.

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים וְגו' - יְכוּן זֶה לְמַנּוֹת כָּל אֲשֶׁר נִחְתָּמוּ לְאֲדוּם אוֹ הַעֲמִיד לָהּ מֶלֶךְ וְכִי־סוּרֵי, בִּי הַכֵּל עוֹמֵד לְאֲבִדוֹן בְּנַפְלֵי אֲדוּם, וּבְאִמְצָעוֹת ז"ל: "בְּצָרָה, לְפִי שֶׁהִעֲמִידָה מֶלֶךְ לְאֲדוּם עֲתִידָה לְלַקּוֹת עִמָּהֶם, וְהַכְּתִיב וְכַח לֵה' בְּבָצָרָה" ע"כ. גַּם שָׂאֵר הַקְּרִיִּים הֵגֵם שְׁבִינֵי בֵּינֵי קָדָם יְשִׁיבֵהוּ גּוֹאֵל צְבִי יִשְׂרָאֵל, וְכִנְסוּ בְּרִשׁוֹת מֶלֶךְ אַחֵר, יְבֹאֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטַעֲנָה קְדוּמָה וְיוֹצִיאֵהוּ וְהַשְׁרֵהוּ, וְאִין צַל הַזּוֹלָת מְצִילֵהָ. גַּם לְקַחַת סֶמֶן לְאֵלֶּה הַעֲתִידָה בִּי יִצְרִיכֵנו הַיָּמִים, וְהָיָה בִּי ה' מִנְה מֶלֶךְ אֲדוּם שְׁקִדְמוֹ לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל, וְכִמּוֹתָם קְדוּמוֹ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְמַלְכוּתָם אַחֵר שֶׁשִּׁקְקָה אַחֵר מְלָכִים הַרְשׁוּמִים בְּתוֹרָה, וּמַעֲתָה כְּמוֹ בֶן יְמִלְכוֹ יִשְׂרָאֵל כְּמִנְיֵן אֲשֶׁר מְלָכוֹ בְּאֲדוּם, וְהֵגֵם בִּי שִׁשַׁת אֲלָפִים עוֹלָם עוֹמֵד, יִצְרִיךְ ה' יְמֵי טוֹבָה, כְּמִאֲמָרָם ז"ל.

דְּבָרֵי הַיָּמִים

בי"ג בכסלו שנת ד'ר"ס, נפטר רבינו בריה דרב הונא, ראש ישיבת סורא ועורך התלמוד הבבלי יחד עם חברו רב אשי. ידוע גם בכינויו "רבינא האחרון".

י"ד בכסלו הוא יום פטירת ראובן בן יעקב. חלוקות הדעות לגבי קברו. בספר הישר מסופר שנקבר בחלקת ראובן ברומאי שבעבר הירדן. מסורת מקומית קדומה מצביעה על חלולת פלמ"חים, ולאחרונה אף החלה נהירת מתפללים אל המקום. מסורות אחרות מציגות את קברו בארבל שליד טבריה, או בבקעת בית נטופה.

ט"ו בכסלו הוא יום פטירת רבנו יהודה הנשיא מחבר המשנה, בשנת ג'תתקע"ג לערך.

לפני 61 שנה, בט"ו בכסלו תשי"ג, הוצא להורג 11 יהודים בבראג, בהשראת יוסף סטאלין, הרודן הסובייטי ושלט ברית המועצות, באשמת מרד נגד הגוש הקומוניסטי. המשפט נוהל באווירה אנטישמית ונאשמים נוספים נאסרו.

בט"ז בכסלו נחה תיבת נח על הרי אררט.

בי"ז בכסלו תש"ב, התחוללה מתקפת פתע יפנית על בסיס הצבא האמריקאי המרכזי שבפרל הארבור בהוואי. 2,402 חיילים ואזרחים נהרגו, 188 מטוסים ו-12 ספינות הושמדו. המתקפה האכזרית היוותה אירוע קלון לאומי לאמריקאים, שנכנסה בעקבות זאת אל מלחמת העולם השנייה והביאה למפנה ולתבוסת יפן.

כָּל חֲדָשִׁי הַהִפְלָגָה, שְׁמֵרְתִי עַל הַחֲבָה כְּכַבֵּת עֵינַי וְלֹא הִסְתַּחְתִּי וְדַעְתִּי לְרַגַע מְאוֹצְרֵי הַגְּדוּל. הַאֲנִיָּה עֲשֵׂתָה אֶת דְּרָכָהּ בְּמִנּוּחָה בַּיָּם, לֹא אֲרַעָה סַעְרָה וְלֹא חֲלִיתִי בְּמַחְלַת הַיָּם, אֲלֵא הַכֵּל עֵבֵר בְּשָׁלוֹם וּבְשִׁלוֹה.

הַיּוֹם בְּבִקְרָה, עֲנִיָּה הַאֲנִיָּה בַּחוּץ וּכְשֵׁרְאִיתִי אֶת מִדִּינָתִי הָאֶהֱוָה מְרַחֵק, הַתַּחֲלִיתִי לְשִׁמְחָה שְׁמֵחָה גְּדוּלָה וְאִמְרָתִי בְּלִבִּי, מֵהַיּוֹם וְהָלְאָה אוֹכַל לְשִׁבְתָּ בְּמִנּוּחָה וְאֶהְיֶה מְעַמְלֵי הַגְּדוּל שְׁטַרְחָתִי בְּמִשָּׁךְ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה.

אֲךֹ רְבוֹת מַחְשָׁבוֹת בְּלִבִּי אִישׁ וְעֵצַת ה' הִיא תְּקוּם, אֶהְיֶה אֲרַע עוֹמֵד אֶסוּן כְּבֵד וְעוֹלְמִי חָרַב עָלַי. בְּשַׁעֲהַ שִׁירְדָתִי מִן הַסְּפִינָה, נִשְׁמַטָה הַחֲבָה הַקַּטְנָה מִיַּדִּי וְנִפְלְאָה הַמִּימָה וְתִרְדַּד בְּמַצּוֹלוֹת כְּמוֹ אֶבֶן.

כְּשֵׁרְאִיתִי אֶת אֶסוּנִי, חֲשַׁכּוֹ עֵינַי וְדַעְתִּי כְּמַעַט נִטְרָפָה עָלַי. רְצִיתִי לְקַפֵּץ אֶל הַיָּם כְּדִי לְמַצֵּא אֶת אוֹצְרֵי, אֲךֹ הַנוֹסְעִים שֶׁסָּבִיבֵי עֲצָרוּ בַּעֲדִי וְהַעֲבִירוּ אוֹתִי אֶל הַיַּבְשָׁה. בְּכִיתִי וְצַעַקְתִּי, אֲךֹ קוֹלִי הָיָה כְּקוֹל קוֹרֵא בְּמִדְבָּר וְצַעַקוֹתָי הָיוּ לְשׁוֹא.

הַנוֹסְעִים וְהַנְּאָסְפִים נָדוּ לִי בְּרֵאשׁוֹם וְרַחֲמוּ עָלַי, אֲךֹ נוֹתַרְתִּי בַּעֲיָרִים וּבַחֲסֵר כָּל כָּל רְבוּשֵׁי הָרֵב, עָלָיו טְרַחְתִּי כַּח רְבוֹת, יָרַד לְטַמְיוֹן וְאִתּוֹ נְגוּזוֹ כָּל חֲלוּמוֹתַי וְתַקּוּוֹתַי. נַעֲשִׂיתִי עֵנִי מְרֹד וְעֵנִי חָשׁוּב כְּמַת, וְעִתָּה לְמָה לִי חַיִּים? טוֹב מוֹתִי מְחַיִּי!

כִּד סִיִּם רַחֲמִים, הַהֶלֶךְ הַשְּׁבוּר, אֶת סְפוּרוֹ הַעֲגוּם, וְהָרַב נוֹתֵר יוֹשֵׁב כְּמֵאֶבֶן. מַה יַעֲשֶׂה עִתָּה? הֲרִי הַבְּטִיחַ לוֹ בְּשִׁבוּעָה שֶׁהוּא יִסְיַע לוֹ וְיוֹצִיאֵנּוּ מִצָּרָתוֹ, אֲךֹ מִיֵּצֵד יַעֲשֶׂה זֹאת? גַּם אִם יִתֵּן לוֹ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ, לֹא יוֹכַל לְהַחְזִיר לוֹ אֶפְלוֹ חֶלֶק מֵאֲבִידוֹתָיו.

לְפַתַּע הַתְּנַעַר הָרֵב וְקִרְא לְהֶלֶךְ: "בּוֹא יַחַד עִמִּי אֶל חוּף הַיָּם!" לֹא הִבִּין הַהֶלֶךְ מַה רְצוֹנוֹ שֶׁל הָרֵב, אֲךֹ הֶלֶךְ בַּעֲקֻבוֹתָיו.

בְּהַגִּיעַם אֶל הַחוּף, בִּקֵּשׁ הָרֵב מִרַחֲמִים לְהִרְאוֹת לוֹ אֶת הַמְּקוֹם בּוֹ טְבַעַה חֲבָתוֹ הַיּוֹקְרָה. הַצְּבִיעַ הַהֶלֶךְ עַל הַמְּקוֹם הַמְּשַׁעַר, וְהָרֵב הִחֵל בְּתַפְלָה חֲרִישִׁית. לְפַתַּע הִחֵל הַיָּם לָנַעַשׂ וּלְרַעַשׂ. הַיָּם הִחֵלוּ לְרַחֵחַ עַד שֶׁקָּצַף עֲלָהּ עַל פְּנֵי הַיָּם, וּפְתָאוּם הִחֵלוּ לְצוּף עַל פְּנֵי הַיָּם פְּלִים מְפִלִים שׁוֹנִים שֶׁהָיוּ נְגוּזִים בְּמִשָּׁךְ שָׁנִים רְבוֹת בְּקַרְקַעִית הַיָּם.

הַהֶלֶךְ רָאָה לְנֶגֶד עֵינָיו אוֹצְרוֹת גְּדוּלִים לְאִין עֲרָךְ מְאוֹצְרוֹ הָאֶבֶד, אֲךֹ הָרֵב הִזְהִירוֹ: "הִשְׁמֵר לָךְ פֶּן תִּגַּע בְּחֶפֶץ שְׂאִינוֹ שֶׁלָּךְ!"

לְפַתַּע נִדְהַם רַחֲמִים לְרֵאוֹת אֶת תַּחְתּוֹ הַקַּטְנָה וְהַמְּפֹרֵת שְׁטָה לָהּ עַל פְּנֵי הַיָּם וּמַתְקַרְבֵת לְרַגְלָיו, וְיַחַד עָמָה שְׁטָה לָהּ הַנַּעַל אוֹתָהּ אֶבֶד בְּמַהֲלָךְ מַעֲרִיתוֹ עַל הַסְּפִינָה. בְּיָדִים רוֹעֵדוֹת וּבְפִלְיָאָה עֲמָקָה, נָטַל הַהֶלֶךְ אֶת אוֹצְרוֹ הָאֶבֶד, כְּשֶׁהוּא צוֹבֵט אֶת עֲצָמוֹ אִם הוּא רוֹאֶה נְכוּחָה אוֹ חוֹלֵם חָלוֹם תַּעֲתוּעִים.

בְּצַעֲדִים מְתוֹרְנִים הֶלֶךְ רַחֲמִים יַחַד עִם הָרֵב, כְּדִי לְהַסֵּב עַל שִׁלְחוֹנוֹ בְּחַג הַקָּרֵב וּבָא, וְלָבוֹ מְלֵא שְׂמֵחָה וְהוֹדִיָּה לַה' עַל הַנֶּסֶם אֲשֶׁר עָשָׂה עִמּוֹ, גַּם הָרֵב שְׂמַח שְׂמֵחָה יִתְרָה, לְאַחַר שֶׁזָּכָה בְּאוֹרַח כַּח נִכְסָף לְחַג כְּמִנְהַגוֹ מִיָּמִים יְמִימָה, וּשְׁנִיָּהֶם הִלְכוּ יַחַד לְהַתְּפַלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּלְאַחַר מִפְּן הַסְּבוֹ לְסַעֲדַת הַחֵג.

כְּמַהֲלָךְ הַסַּעֲדָה, סָפַר רַחֲמִים אֶת קַרְתָּיו וְהַבִּיעַ אֶת צַעְרוֹ עַל כֶּךָ שֶׁלֹּא שְׁמַע מְאוּמָה מֵאִשְׁתּוֹ, אוֹתָהּ הַשְּׂאִיר לְפָנָי חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וְהוּא אִינוֹ יוֹדַע מַה עָלָה בְּגוּרָלָהּ. הִחֵל הָרֵב לְנַחֲמוֹ וְדָרָךְ אֲגַב שְׂאֵלוֹ עַל פְּרִטֵי מִשְׁפָּחָתוֹ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ.

לְפַתַּע קָרְאָה הָרַבְּנִית: "גַּם לֹאֲשֶׁה הַצְּנוּעָה שְׁמִשְׁמֶשֶׁת כְּעוֹזֶרֶת בְּבֵיתָנוּ, קוֹרְאִים בְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ, וְגַם הִיא סִפְרָה לָנוּ שֶׁבַעֲלָה נִסְעָה לְמִדְיָנָה הַיָּם וּמֵאֵז לֹא שְׁמָעָה מִמֶּנּוּ".

לֹא אֲרִכּוּ הַרְגָּעִים, וְכּוֹס הָאֲשֶׁר שֶׁל רַחֲמִים הִתְמַלְאָה עַל גְּדוּתָהּ, כְּאֲשֶׁר נִפְגַּשׁ שׁוֹב עִם אִשְׁתּוֹ נְעוּרָיו, אוֹתָהּ מְצָא בְּבֵית מְאָרְחוֹ הָרֵב, שֶׁזָּכָה לְקִים מְצוּהָ נוֹסֶפֶת, בְּעַקְבוֹת מְצוֹת הַכְּנֶסֶת הָאוֹרְחִים אוֹתָהּ כִּיִּם בְּהַדוּר.

מטעים

קטנתי (כב, א)

רב בעלי הקריאה מטעימים כאן בטעם אולא גרש ומנגנים אותו בקול רם, להפך ממשמעות המלה של הקטנה ועגולה, ואולי בגלל דרגתו הנבוהה של יעקב אבינו, אולם בספרים הקדמונים הטעם הוא רביעי ולא אולא גרש. הדר"א אמר פעם, כי מה שאמרו חז"ל שתלמיד חכם צריך שיהיה לו אחד משמניית שבשמינית של גאות, הכוונה לפסוק זה שהוא הפסוק השמיני בספרשה השמינית, וצריך לזכור לקום קטנתי ולתנהג בעגולה.

⊕

שבו ויבזו (לד, כט)

בדרך כלל משמעות המלה שבו היא לשון שיבה וחזרה, ובאן משמעותה שיבה, וצריך לתקפיד לקרא מלה זו בטעם מקדמי, ואם לא עשה כן אין לו משמעות וצריך לתור ולקרא בהגה.

⊕

והנה עשו בא (כב, א)

בדרך כלל כשיש שני מנחים לפני טעם רביעי, יש ביניהם פסק ונגינתו של המנה הראשון, שנקרא מנה לנרמה, שונה מהמנה השני, אולם כאן יש מקרה נדיר של מנחים בלי פסק, יש שמוצאו לקד רכזו למחירותו של עשו שבה מהר להרג את יעקב, ולכן אין הפסק ביניהם כי הוא לא הפסיק בלכתו להריגה.

מדגש

בסוף פרשתנו, מונה התורה את צאצאיו של עשו, והם מכתרים בבנוי: "אלוף". משמעות הבנוי "אלוף" הוא ראש של קבוצה, מעין מפקד גליון; או ראש משפחה כמו בפרשתנו וכפרש רש"י.

שרש השם מהאות אל"ף שהיא האות הראשונה בסדר א"ב, ובכתב העברי הקדום היתה צורת האות אל"ף כמו ראש בקר, ומשם הגיעה לארמית ויונית באות אלפ"א. יש גם מרחיבים את ההסבר בזה, שהאלוף נקרא פו, על שם שהיום מאלף ומחנף את פקודיו. יתכן שמקור השם מהמספר אלה שהוא לשון שבט ומשפחה גדולה.

"כבש אלוף" הוא הכבש הגדול בעדר, שלא מעלה על דעתו שהולכים לשחט אותו, וכן במשמעות של כבש ביתי וחביב. "אלוף נעורים" הוא בטיי הערצה, ובצד הנגדי הוא "מפריד אלוף".

ממלה

פעם נסע רבי יוסף בר מבריסק ברכבת ובמש לארגון מניין לתפלת מנהה. בקרון היו שני משפילים קלי דעת, ובשעה שראו שמתאספים לתפלה, התחמקו ויצאו מהקרון ובעטים התבטל המניין והמתפללים נאלצו להתפלל ביחידות. לאחר התפלה שבו וחקרו המשפילים למקומם פאלו לא ארע מאומה. נענה רבי יוסף בר ואמר לנאספים: "מצינו שיעקב אבינו שלח לעשו עדרים רבים, אך התקשיתי מדוע לא שלח גם כלבים לשמירה כמנהג בני קדם? ועקשו התבררה לי הסבה, דרכם של כלבים שהם בורחים מן ומנחה..."

אחיו של הרשב"ב מליובאוויטש הגיע פעם אליו, וספר לו על תגלית חדשה שגלו חוקרי הרפואה, כי במח האנושי מצוי עורק המסייע בתהליך זרזון והעמקה. הרבי הקשיב לדבריו ולאחר מכן צעד אל חדרו וחזר משם כשבגידו כרף עתיק ובו דפים כתובים בכתב יד. הרבי עלעל מה וכה, ולבסוף אמר לאחיו: "כתבים אלו, נכתבו בידי זקננו האדמו"ר האמצעי. הבט בשורות אלו". עין האח בדפים ולתדהמתו גלה כי המחקר המדעי החדש פתוב כבר בצורה מתמצנת במספר שורות בודדות. האדמו"ר האמצעי כתב, כי במח קיים וריד מלא אדים, אשר מתנועע אנה ואנה. כאשר הוריד נע כלפי מעלה, אל מח החקמה והבינה, הנועתו מסייעת לכח הזכרון. כאשר הוא לבוון מטה, אל מח הדעת, הוא מסייע לכח ההעמקה. מסבה זו, כאשר מבקש אדם להזכר בדבר מה - הוא מרים את ראשו למעלה; וכאשר רוצה הוא להתעמק בדבר מה - מרפין הוא את ראשו כלפי מטה. "אזננות!" קרא אחיו של הרשב"ב, "הרבי היה בקי ברפואה, יותר מהפרופסורים הגדולים". "הרבי לא היה צריך ללמד רפואה, כדי לדעת על הוריד ופעלתו", הגיב הרשב"ב, הפל מצוי בתורה. הרי הפיר את העולמות הרוחניים, העליונים, ומתוודף בה הפיר במציאות החיים".

⊕

רבי שמעון סופר, בנו של ה"חתם סופר", בהן פרבה הראשי של העיר קרקא המעטיירה. הוא גם היה מקרב למלכות, והיה מבקר לעתים בהיכלו של מלך אוסטריה ומליץ טוב בעד הנתינים היהודיים. פעם אחת, הזמין קיסר אוסטריה לארמונו את כל נציגי הקהלות והעמים להתעצות בעניינים שונים. הפגישה נערכה בשבת, ולמרות חסר הרצון נאלץ גם רבי שמעון סופר להשתתף במפגש עם המלך מאימת המלכות. במהלך הפגישה, חלק המלך לכל המסבים סיגירות לעשון. כל אחד מהמסבים נטל את הסיגריה, הדליקה והעלה בה עשון. רק רבי שמעון נטל את הסיגריה והכניסה לכיסו, עקב קדשת השבת. רגז המלך על מעשהו ושאלו: "הרי מזלול אתה בתשורה שהענקתי לך! מדוע אינך מעלה בה עשון?" חיד רבי שמעון וענה מתונות: "אדוני הקיסר! מתנתו של המלך יקרה לי מאד, ואיני חפץ להעלוקה בעשור..."

⊕

צורב צעיר לימים, בא פעם לפני רבי יצחק מאיר מגור, בעל "חדושי הר"ם". "האם יודע אתה את התורה?" שאלו הרבי. החל האברך תורה והסס בתשובתו. אם יאמר "כן", הריהו מתגאה בפני הרבי שהיה מגאוני הדור, ואם יאמר "לא" - יש בזה משום אבק שקר, שהרי יודע הוא ללמד, לדעתו... נמלך האברך ואמר: "יודע אני במקצת". הכיו הרבי את מחשבתו ואמר: "וכי מי יודע יותר ממקצת?"

⊕

שאלו פעם את מיסד תנועת המוסר, רבי ישראל סלנטר: "מדוע לזמון בעשורה בברפת המזון דרושים שבעה שאכלו, ואלו לתפלה בצבור די בששה מתפללים, ואפשר לצרף ארבעה נוספים? מפני מה התמירו יותר בברפת המזון מאשר בתפלה?" השיב רבי ישראל בחייד: "הקב"ה חפץ יותר ביהודי נוסף שיאכל, מיהודי נוסף שיתפלל..."

⊕

בליל חרף קשה, כשחזר רבי אלחנן וסרמן הביתה מן הישיבה, אמר לרעייתו שיש עכשו בידו קצת מעות לפרע לקצב על השבון הקפוהיה אצלו, וכי הוא מתכוון ללכת מיד לשלם לו. נסתה הרבנית לעכב בידו, מפיון שבית הקצב עמד ברחוק מקום ובחוץ ירדו גשמים. היא הבטיחה לו שתקף בבקר תביא את הכסף אל דירת הקצב. למרות שדוליה ראתה פי רבי אלחנן עומד על דעתו ומתכוון לצאת מהבית, פי גנפשו הדבר. בקשה אשתו מאחת מגנות המשפחה ששהתה אותה עת בבית שתלכה אליה, וצאו שתייהן לבית הקצב ופרעו את החוב. כשחזרו מצאו את רבי אלחנן קוורן ואשר נסוד על פניו על שזכה לפרע את חובו בשעה שהיה בידו הדבר, ולא נזקק להליו מעות לא שלו בביתו.

⊕

אחד בא אל רבי שלמה זלמן מוילנא והתאונן כי עליו להשיא את בתו ואין בידו האפשרות לערוך משתה מפאר כפי מעמדו. הרגיעו רבי זלמן ואמר: פעמים מוצאים אנו בתנ"ך על משתה נשואין. אצל לבן שאסף את כל אנשי המקום ואצל בעז שהזמין רק עשרה אנשים מזקני העיר בהוצאה מעטה, מכאן שדרכם של צדיקים בצנעה ובמעט.

"אחרי כל ההשגות והמדרגות

הנני תמים ומאמין באמונה פשוטה" (מרו הבעש"ט הק')